

ספר חסידים

וכתיב מי זה האיש ירא ה' יורנו בדרך יבחר יבקש שימצא מקום לעשות בו רצונו שנאמר (תהלים לב ו) על זאת יתפלל כל חסיד אלך לעת מצוא . . . הרי אמור (ב) אסור לשמש מיטתו בשני רעבון (ג) ופרץ שהרי יזכר נולדה בין החומות אלא הירדע שהקב"ה גזר להיות רעב או הירדע כמה היה הרעב לו אסור בתשמיש המיטה כמו בימי אליהו שאמ' (מ"א יז א) אם יהיה וגו' של ומטר וגו' וכן בימי אלישע שקרא לרעב שבע שנים אבל לוי שלא ידע שימש וזהו שלא אמרו חכמים אסור לשמש ברעבון אלא בשני רעבון יצא התן מתררו וכלה מתופתה משעת קריאת הרעב כדכתיב ביואל בן פתואל (ב טז) אבל בעת קציר ובציר כתיב (שופטים טז א) בימי קציר חטים ויפקוד שמשון את אשתו:

תתתרתעג. למה זימן הקב"ה לאליהו עורבים לפרנסו בפרקים דר' אליעזר (א) כי העורב למד אדם והוה לקבור את הבל כי עורבים בא וקבר את מתו להודיעו כי קין הרג את אחיו ויקברו את הבל (ב) ולפי שכבר יצא מן ערן לא הבין לשונו אלא רמיוותיו ולכך גזר על העורב (ג) לבקש רחמים על המטר שנאמר (תהלים קמו ה) המכין לארץ מטר וסמך לו (שם שם ט) לבני עורב אשר יקראו (מ"א יז ו) והעורבים מביאין לו לחם ובשר להודיעו שלא יתן מטר כי עדיין לא שבו מטעותם וכשם שהעורבים מבקשים רחמים על המטר ועתה הביאו לו לחם ובשר להודיעו (משלי יא כו) מונע בר יקבחו לאום ומי שהוא צר עין אפילו עוף השמים מקללין אבל לאליהו מברכין מפני שברין עשה והפשע של אהאב ובית אביו (ד) ואלהו ביקש על העורבים (איוב לח מא) יכין לערב צירו והאוכל ורואה עורבים ישליך לחם כמו שעשו לאליהו:

תתתרתעד. (א) האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש והגזול במזיד אינו משלם אלא הגזול ולא יותר אם הייתה מחייב הגזול יותר ממה שגזול לא היה חוזר בתשובה אבל האוכל תרומה [דף קע"א] בשוגג הקב"ה יודע אילו היה יודע לא היה חוטא לכך ימחול לו בקרבן וחומש כדי שיוהר פעם אחרת ולא יאכל עוד ממון של כהנים:

גם כאן כתוב עניין אשה.

תתתרתעה. (א) אין דורשין בעריות בשלשה (ב) כי אם באנו לומר טעמי תורה פעמים יבא לידי היתר כגון אדם שלאחר מיתת אשתו יקח אחות אשתו אעפ"י שיש לו בנים מאשתו הראשונה אבל אשה לא תוכל להנשא לאחי בעלה כשיש לה בנים מבעלה אבל כשאין לה בנים מבעלה הראשון או תתיבם פ' מקל"ט, סבל כחצ' כנר פעם ה' לעיל ס"י סמ"ח. (ג) מק"י.

בסחוק. (ג) תענית י"א א' ויע"ש בתוס' שכתבו שאין זה רק מדת חסידות ויעוין או"ח ס"י תקע"ד ס"ד ובמ"ז שם סק"ב. (ג) ר"ל צרה אחרת כמו שמבואר באו"ח ס"י ר"מ ס"ב.

תתתרתעג. (ה) פרק כ"א ובבראשית רבה פכ"ב איתא: עופות השמים וחיות מהורות קבורהו. (ג) בילקוט ראובני פרשת נח: נח היה מבין ציצוף עופות כו'. (א) פרקי דר"א פכ"א וילקוט איוב רמז תתקכ"ה. (ד) יעוין בראשית רבה פ"ג עתיד צדיק אחר לעמוד וליבש את העולם ואני מצריכו לו כו'.

תתתרתעד. (ה) פסחים ל"ב ב'.
תתתרתעה. (ה) חגיגה א' ב'. (ג) עיין רמב"ם מורה פכ"ו לשלישי, ובמנהדרין כ"א ב'.

כי הטעם אם היית אומר כשיש לה מבעלה תתייבם אם כן היה קלוקל לבני אחי המת. אם כשארם לוקח אשה כשיש לה בנים מנכרי אם יעשה שום דבר רע לבנים יעמוד זקנם או אחי אביהם ויהיה אפטרופא של היתומים אבל אם היה מותר אדם לקחת אשת אחיו כשיש לאחיו בנים לא יהיו זקנם מערער כי בנו אהוב לו יותר מבן בנו ובן אחיו לכך אמר אשת אחיו כשיש להם בנים ממנו ולכך אמרו רבותינו (ג) אין מורידין קרוב לנכסי קטן ואלו היה כתוב בשביל טעם זה היה אומר האח המייבם אקח אשת אחי שיש לה בנים מן אחי על מנת שלא ארד לנחלתן ולבסוף ירד ועוד אחים מן האם אשת אחיו מן האם שהיא נזירה אטו אחים מן האב והיה בא לירי היתר:

תתתרתעו. אחד היה חומד בתולה אחת ושלח לדבר ולא הפצה בו ולא קרוביה אמר לאביו ולאמו אם לא תעסקו שחיה לי הבתולה לאשה הוא ישתמר אמרו אביו ואמו לקרוביהם כך וכך אמר בני שאלו לחכם אם יכולים להשכיר שני עדים שיעירו שקידשה בפניהם כרי שלא ישתמר אמר החכם (א) ישתמר ואל יעירו שקר ועוד מוטב שישתמר ואל יאבדו בת ישראל באותו נכל וכיון שכך אמר לבסוף ישתמר או יעשה רעות כמשומד:

תתתרתעו. ראובן היה נהנה מכני עירו שאם לא היה נהנה מהם היה מטולטל ונולה וראובן כיון שהיה הולך פרסה או פחות היו מותניו כואבות ונופו ולא הורגל לצאת מביתו כי יומם ולילה היה עוסק בתורה ובא אליו שמעון ובקש ואמר לו אתה יודע שבני עירי חפצים לאסור את בתי לבעלה ואתה יודע שלא כרין עושים לי ותעסוק שתהא בתי מותרת ועסק והותרה עוד בקש שמעון מראובן לשלוח כתב למרחקים אמר ראובן זה היה לי עון אם לא הייתי עוסק שתהא בתך מותרת כבר היא מותרת ואם אעסוק עוד וידעו הם ולא יהנו לי ולא ארע מה לעשות ויהיה לך עון שתפסיד לי ואם יעשו לי רעה הרי הפשע שלך אמר שמעון אני חפץ שתפרסם לכל כל מה שיהיה לראובן הפסד והיוק הכל פשע של שמעון כי כשהתיר ראובן התיר בפני עשרה ואותם יגידו לכל ובעבור נחת רוח לשמעון יפסיד ראובן וכשאמר לעשרה לא ידעו בני עירו שמפי ראובן יצא וראובן אמר בסתם תגידו לכל שהיא מותרת:

תתתרתעו. כתיב (ויקרא כ כ) עיררים ימותו וכתוב (שם שם כא) עיררים יהיו: מאותו זרע נשאר אמרו לחכם הנה פלוני היה חשוד ונשאר מזרעו ולא מתו בחייו אמר יש זכות שתולה להם או לאב או לאם אמרו לו אם כן למה לא עסקת לזווג מזרעם אמר להם שמא (תהלים קמ"ג) בדור אחר ימח שמם ואיך אגרום שיתחתנו בו מאותם שנגזר שיתקיים זרעם עם שיאבד זכרם וכן מי שהרג את הנפש במידת אם באים בני טובים להזדווג בזרעו (כראשית מט ו) בסודם אל תבא נפשי כי בני שח לא רצו להתחתן בזרע קיין כי נגזר עליו כלייה (א) בני שח קורא בני האלהים שנבראו בצלם אלהים וכנות האדם כנות קיין לפי שנגזר עליו כלייה לא היה חפץ להתחתן בהם וכן אמר כשראיתי שהיה מתחתן בן טובים שמקבל אורחים בעין יפה בזרע מי שעניניהם רעה וצרי עין ואין מקבלים אורחים ואין מהנים לטובים

(ג) כבא מציעא ל"ח ב'.

תתתרתעו. (ב) עיין יו"ד סי' של"ד ס"ג ברמ"א ובש"ז שם סק"א כי לא חששו לזה. ובברכות ס"ג ב': ואם לאו יעלו בהר כו' וברדב"ז ח"א סי' קפ"ז.**תתתרתעו.** (ב) בפר"א סכ"ב משת עלו ונתיחסו כל הבריות וכל דורות הצדיקים ומקין עלו ונתיחסו כל הדורות הרשעים. אבל בילקוט ראובני פרשה כראשית ובוהר שם ל"ז א': בני קין נקראו בני אלהים.

ספר חסידים

לא רציתי לעסוק באותו זיווג אם יכולת בידם ולא היו צריכים להתחתן כי יכולין להתפרנס אלא להרבות עושר עשו:

תתתרתפ.ב. אחד היה עשיר ועל ידי שרים לקח בת טובים בכח שלא ברצון האשה ולא ברצון אביה ואמה ועשה נישואין וקראו להם להיות בסעודה עמהם ואמר (בראשית מט ו) ובקהלם אל תחד כבודי כי איך יאמרו שהשמחה במעוננו וכתוב (ישעיה כח יב) לא אבוא שמוע אבוא כתיב:

תתתרתפ.ט. [ע"ב] מי שיש לו טיפול בית ואינו יכול להתפרנס מוטב לקבל לו מן הצדקה ואל יתחתן ברעים ואם אינם נותנים לו מן הצדקה

ולא ידעו כמה להחיות עד שיתחתן בהם אם יש לו בנים אחרים ירחיק מאותה העיר כדי שלא יתחתן באותו זרע שהתחתן ברעים פן יהיו כולם רעים וכתוב (בראשית כה ו) וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם בעודנו חי לא האמין להם ואפילו בשבועה שלא יצאו משם קדמה אל ארץ קדם במקום משפחת הטובים כדי שיתחתנו בהם ולא בכנענים וכתוב (יהוקאל כח יח) בן אדם היה לי בית ישראל לסיג שהיו קצתם מתחתנים בפסולים ואחר כך (שם שם) כלם נחשת ונדיל וברזל ועופרת בתוך כדי שהתחתנו הפסולים בכשרים ואתן באחרים שנגזר על הרעים כליה ויתחתנו בטובים הרי אף על הטובים נגזר כליה וזהו שנאמר כסף היו מתחילה צדיקים היו נזהרים שלא להתחתן ברעים ובפסולים ושלא להתחבר עמהם ואחר כך התחברו עמהם ונתחתנו עמהם ונגזר על כלם כליה:

תתתרתפ.א. החכם ראה אחד שכבר היו לו בנים ומתה אשתו ונעשה שלקח אשה אחרת והיה צעור אמר לו למה אתה צעור שנעשה

לו כעל כרחו שנשא אשה שאינה ממשפחת הגונים אמר החכם לתלמידיו תשמעו היאך אנחם את זה אם לו למה אתה צעור אמר לפי שבני זאת האשה יהיו רעים כמו קרוביה אמר החכם הרי כתיב (בראשית כה א) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה ואמרו חכמים (א) על פי הדיבור ובניה היו רעים ועשו רעה לישראל אלא נגזר כמה רעים יהיו מזרע אברהם ואמר הקב"ה מוטב שיצאו מבני קטורה ולא משרה ולכך אל תתמה שפעמים לאיש טוב מתה לו אשה טובה ויקח אשה רעה אמר לתלמידיו תנחומי הבל נחמתיו כי באברהם כתיב (שם שם ו) וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי אבל עתה כשמתחתנים ברע ולבסוף זרע של זאת יתחתנו בשל זאת אם כן מה יעשה אלא בתפלה:

תתתרתפ.ב. אחד הורה לבניו ולבנותיו שיתענו מי יום כדי שהקב"ה יזרווג להם זוג טוב ואם נגזר מי יום קודם שנוצר יועיל לתקן לטובה ואם

אדם אוהב אשה לא יתענה שיקח אותה שמא נגזרה לאחר אלא שזמין לו אשה טובה ויהיו יחדיו ושיהיו להם בני קיום ביראת שמים:

תתתרתפ.ג. אחד שאל לחכם הנה בני אדם בעיר הזאת שאסורים לבא בקהל אם יהיו אצלינו אני ירא פן יהיו זרע עניים ויתחתנו בהם אמר

ליה הרי כתיב וישלחם מעל יצחק בנו כדי שלא יתחתנו בהם בכנענים ולא בזרע יצחק כך אתה וכל ביתך התרחק מן העיר ולא יבא שזרעך יתחתנו בזרעם כי הקב"ה נזר אחר הרגילות אע"פ שממרחקים מתחתנים אין רגילות בן:

תתתרתפ.ד. ראובן שהפץ ליתן בתו לשמעון ושמעון אינו חפץ בה ואינו רוצה לישאנה אל ידחה אותו אלא יאמר שאינו חפץ בה כדי

(b) וק"ב.

תתתרתפ.א. (b) בראשית רבה פס"א.

שיעסוק לה ממקום אחר ואין לראובן להצטער על כך שאם היה נגזר מן השמים היה מתרצה ומן השמים שמו בלבנו שאינו חפץ בה:
תתתתרפה. רב אחד היה נוטה למות והיה תלמידו יושב לפניו והיה התלמיד מדבר עם אשת הרב ראה הרב אמר לתלמיד וכי לא הייתה יכול להמתין עד שימות והיה חושדו. ולקח התלמיד אשה אחרת בעוד רבו חי והלך אצל רבו ואמר רבי ברכני כי ארסתי אשה פלונית ולכך אירסה בעוד רבו חי להוציא מלבנו של רבו שהיה סבור שלכך דיבר עמה כדי לקרב דעתה אליו ולרמוז לה שלאחר מות רבו יקחנה שצריך אדם להזהר מאד שלא יחשדהו [דף קע"ב] החולה אע"פ שלאחר מות החולה ידע שלא נתכוון לרעה צריך להזהר כי החולים כשמתים מתוך צער שעשו להם אף במותו יבקש נקמה כמו (ד"ה ב כד כב) וכמותו אמרה ירא ה' וידרוש וכתבי (בראשית מב לח) והורדתם את שיבתי ביגון שאולה וענשו: **תתתתרפו.** (א) מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשת רבו ושולייא דנגרי הו זכוי עד שאמי לו עשה עמי ועשה עמו והיו שניהם אוכלין ושותין והוא עומד עליהם ומשקה והיו דמעות נופלות לתוך כוסיהן ועל אותו מעשה נתחתם גזר דין וכו' ולמה האיש אחד יחטא ועל כל העדה יקצוף לפי שעבר על (שמות כ יז) לא תחמוד ולא היה לציבור להניח לקחת אשה בזה העניין שהשוה את רבו לו ואילו היה יודע שכך היה לא היה נותן גט והיו צריכין לחקור קודם לכך העון על כולם:

תתתתרפו. איש שמגרש אשתו שלא כדין שלא פשעה לא יחתום שום אדם נכבד עליו ולא יהיה עד וכל שכן שליח אבל אם הוא במקום רחוק והוא יודע שלא ישוב מצוה עושה שמביא גט ואם היא זונה ואין קרוביה מניחין לתת לה גט מפי הבושת מצוה לעסוק שיגרש:

תתתתרפה. ראובן ביקש לשמעון אם תדע בחור טוב שאשיא בתי לו תעסוק ואני אתן לכתובתך וכך והלך שמעון ודיבר לבן לוי אמר לו אם תחפוץ בת ראובן ליקח הוא יתן לך כך וכך אמר לו בן לוי אינני רוצה ליקח אלא אם כן יתנו לי כך וכך עד זמן פלוני ואם לא יתן לי שאתה תהיה לי הייב לתת כך וכך ונתרצה לו שמעון לתת הלך שמעון ואמר לראובן אמר לו ראובן לא אשלם בעבורך אמרת לתת יותר ממה שאמרתי לך ואין לי כל כך כמו שנדרת לו ולמה נדרת לו לא אשלם אמר שמעון אני לא עשיתי אלא בעבור כתך ולמה יש להפסיד ונעשה שהפסיד ראובן כפי מה שאמר לא אשלם וגם שמעון הפסיד שלא היה לו לידור לבן לוי כך וכך יתן ראובן לך במהרה כל הכסף וראובן לא היה לו בתוך זמן המועט כל כך הרבה וראובן הפסיד כי לטובתו נתכוון שמעון יש דברים שכריני אדם אינו חייב ובדיני שמים חייב כי ראובן כפוי טובה משמעון היה שאמר שמעון בלבו פן יקח אחרת:

תתתתרפט. (ב) אחד המתין לחמו עד שעשה סעורת הנישואין ולא רצה ליכנס לחופה עד שיתן לו מה שנדר לו אמרו לו היה לך קורם להזהירו אמר הוא עשיר ודברתי לו ולא הועיל לכן לא יקדש אדם אשה עד שינתן הממון ביד נאמן ולא יאחרו הנישואין (א) ואם עני הוא (שמות כב כד) לא תהיה לו כנושה:

(b) מקי"ב.

תתתתרפו. (b) גיטין כ"ח א'.
תתתתרפט. (b) יעוין אבן העזר ס"י ב' ס"א וס"י כ"ב ס"א.

ספר חסידים

תתתתריץ. ב. ראובן היה לו בת ולשמעון היה לו בן והיה ראובן שולח מנות תדיר לשמעון ושאל שמעון לחכם אין דעתי להשיאה לבני אם בעבור בני שולח לי הרי כמו נול מה שאני מקבל ממנו לבסוף כשלא אחרצה בבתי לבני אז יתחרש ששלח לי ואם אני אומר לו איני רוצה יעשה לי רעה אמר לו החכם הוא יודע שאתה עני שמא לכך שולח לך רק אל תרמה אותו אם ישאל שתתן לבתי בנדק תאמר לו אינו יכול להיות ואל תאמר אני אעשה ולבסוף לא תעשה כי אז יהיה לך מתנותיו כמו נול ואם אז ישנאך הריך יהיה עמו:

תתתתרצא. ג. כתיב (בראשית כד מט) ואם לא הנירו לי ואפנה על ימין או על שמאל זה מודיענו מי שמשדך באשה אם אינו רוצה להנשא לו ואמרו אין אנחנו רוצים מיד יפנה לדבר באשה אחרת. (שם שס) ועתה אם ישכם עשים חסד ואמת עם אדוני הנירו לי נפקא מינה שאם יש כדעתכם לתתה לי שלא יאמרו נשלח שלוחנו לשם ואם לאו שלא תנודו לי ואפנה על ימין או על שמאל ואם תתרוצו לאחר שאדבר באשה אחרת לא אפנה אליכם. איש אחד ביקש לבנו מבנות טובים ולא רצו לתת לו לבנו וביקש מבנות גרועיים שאחי האשה לא היו טובים נתרצו לתת לבנו וכשראו אותם שאחי האשה היו טובים אמרו ניתן [עיב] לבנך אותה שבקשת תחילה שאל לוקן אחד אמר לו כיון שאחיה לא היו טובים גם זרע אחותם לא יהיו טובים לכך קח אותה שאחיה טובים אמר זקן אחד כיון שלא נתרצו תחילה וכבר ביקש האחרת אם יביישנה יענש על כך ויענשו הבנים וכתיב ואפנה על ימין או על שמאל ולא לכס:

תתתתרצב. יהודי אחד צוה לשני בניו אמר האב לאחר מבניו קח לך פלונית בת פלוני כי היא בת טובים לא עשה כן לקח אחרת בשביל יופיה והוליד בנים שלא היו מהוננים ובן האחר לקח בלא רשות האב בא האב והיה מגרשו ומביישו ואומר והלא משפחתה כך וכך והיה מכלים קרובי אשת בנו לבסוף נתגלגל שנעשה עשיר והאב וכל בניו היו צריכין לזה שהיו מכזים והיו חפצים להתחתן בו וזהו (תהלים קיח כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה:

תתתתרצג. אחד היו לו בנים ובנות ומתה אמם ולקח אשה אחרת וילדה לו בנים והיתה מצערת ומקנשת לבני אישה שמאשה ראשונה אמר להם אביהם תסבלו ויהיה לכם תקוה סבלו ונעשה לאחר זמן מרובה שבני אשה הראשונה היו עשירים ובני השנייה עניים והוצרכו לבני הראשונה והיו להם כעבדים ושפחות וכן עניין יפתח וכן אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה:

תתתתרצד. כתיב (ירמיה כט ו) קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים ותלדנה בנים ובנות ורבו שם ואל תמעטו ותלדנה אומר על כלותיהם ובנותיהם ד"א לומר שאין להשיא את בתו (א) אלא כשיכולה ללדת אבל בנים ישיא קודם שיגדלו פן יאמרו כשמשון (שופטים יד ג) אותה קח לי כי היא ישרה בעיני:

תתתתרצה. אדם שיש לו בן שסמוך להשיאו אשה ויש אשה שחפיצה להנשא לבנו ובנו והאשה חשובים וצנועים ובני טובים והבן אינו חפץ בה יאמר האב לבן טוב שתקח אותה שחפיצה בך ותעשה חפצך ומנועתך

(ב) מקי"ג. (ג) מקי"ד. (ד) ע"כ.

תתתתרצד. (ב) בשו"ע אבן העזר סי' ל"ז ס"ח כתב רבו"ז נהגו לקדש כשהן קטנות ויעו"ש סי' א' ס"ג.

מהרהורים אע"פ שאינך אוהב אותה משחקת אשה שתחפוץ והיא אינה חפיצה כך ואינה נשמעת לך ותבא להרהורים רעים לפי שטוב לאדם שאשתו אוהבת אותו: תתתרצו. מי שיש לו בן פרוץ אם יקה אשה שאינו חפץ בה ישכב עם נשים אהרות לכך יניח לו הפצו:

תתתרצו. מי שיש לו בן פרוץ ובא על אשת איש והוא הוכיח בנו אם תנאף יותר או תלך לביתה אנדר נבלותך והשיב לו הבן אם תנדר ישתמר אם האב רואה שעובד דרכיו אל ינדר ואם לאו ינדר נבלותו ואם ישתמר ישתמר ומה שאמר (א) טוביה הטא וויגור מינגד לפי שכבר העיר אבל אם אשת שמעון פרוצה ואם ילך שמעון תנאף אשתו והנואף ירא ללכת שמה כששמעון בכיתו ינדר ראובן לשמעון אל תלך מפני כך וכך ואם ילך להכמי העיר ויאמר אם ילך פלוני אשתו מונה תחתיו להרהוקם מן העבירה ויגיד ואמר אין עד כי אם אני ואין שום יודע כי אם אני ופלוני עדים אפילו חבירו אומר איני יודע לא ילקח (ב) ויגור כי יאמר חבירו כובש עדותו:

תתתרצו. כהן אחד בא אצל חבירו אמר לו הנהן תדבר לי בבת פלוני שיתן אותה לי לאשה הלך זה אצל חכם אמר לו אותו כהן בא אצלי וקבר לי לדבר באותה אשה להנשא לו ואני יודע שאותה אשה אסורה לו שעבד בעל אותה או נוי ואין לי עד אחר אם אני אומר לו לא תקחנה יאמר לי הגר נא לי למה ואם לא אנדר לו ישאנה ואם אומר לו יכייש אותה ויגיד לכל וישנאו אותי אמר לו אמור לאחד הצנוע שבקרוביו והוא שמא יאמר לו וימנע ממנה ואתה תאמר לו שאינך רוצה להיות שליה בדבר כי רע בעיניך:

תתתרצו. ועשית הישר הטוב בעיני ה' (דברים ו יא). הטוב מה שנראה בעיני הכל טוב. והישר (א) זהו לפני משורת הדין דיא הישר שאין ידוע לכל אלא לחכמים אחד שאל לחכמים [רף קעיג] פלוני מכש ממני שאבניסנו בביתי אמר לו יש לך חדרים שאינך צריך להם אמר כן ואם הוא אינו הגון כבר אמר בן סירא (ב) לא את הכל תביא בכיתך ואם הוא עוסק בתורה כל היום ואינו רע עין והוא כך הגון שלא יגיד מה שיעשו בבית הרי טוב תעשה שתקבלהו וכיון שבעבורו לא חרבה עצים ולא שום דבר אל (א) תקבל ממנו שכירות הוא נהנה ואינך חסר (ג) למה תקח ממנו שכירות שידור בבית:

תתתש. בתיב (קהלת ז ח) טוב אחרית דבר מראשיתו החושב מראשית אם יעשה מה יהיה באחרית יש אדם שלוקח אשה בעבור עושר גדול והיה יכול לקחת מבת טובים ויכול להתפרנס אם אחי האשה רשעים יהיו בניו דומים להם נמצא שהוא גרם ועוד מה שהרויח בכסף שקיבל יפסיד לאחר הימים כשהיו לו בנים גדולים או לא יוכל לתת אותם לקרוביו ולהתחתן בטובים ואם יתחתן בהם צריך להרבות כסף וזהב לתת ויותר כפלים ועל זה נאמר (משלי כ כא) נחלה מבהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך ונאמר (שופטים ה כב) תברך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באוהל תברך תבורך יתר שם (א):

(ב) כעין זה נעיל סי' תתמס"י.

תתתרצו. (ב) פסחים ק"ג ב'. (ג) שוגרא דלישנא דש"ס נקיט. תתתרצו. (ב) בבא מציעא פ"ג א' רש"י ד"ה בדרך טובים: לפני משורת הדין משמע מזה כי טוב הוא לפני משורת הדין וכ"כ הסמ"ע בח"מ סי' ק"ג סק"ג ויעוין ספרי ראה פסקא ע"ש: הישר בעיני שמים והטוב בעיני אדם ויעוין פוסקא צ"ו. (ג) ו"א ל"ב ובסנהדרין ק' ב'. (ג) בחשן משפט סי' שס"ג ס"ו כתב הרמ"א דאין כופין ע"ז אע"פ שזה נהנה וזה לא חסר והראב"י מובא במרדכי פ"ב דב"ק פסק דכופין.

תתתש. (ב) חסרון הניכר יש כאן.

ספר הסידים

תתתשא. אחד מבני טובים לקח לזרעו ממשפחה אחת גרועה כשנתנו לו ממון ולקח לעצמו אשה אחרת ממשפחה גרועה ממשפחתו עבור ממון (א) ונעשה יותר עני שהפסיד מהרה מה שנתנו לו וגם הפסיד שלו וגם מזרעו מתו לו (ב) כשמלכני בית דוד נתחתנו לבית אחאב נגזר כלייה על בית דוד וכשלקחו זרע שת מזרע קין נשים נגזר כלייה על כל העולם חוץ כנח וזרעו ונשי בניו (ג) ועוג ובניו. שאין הביה רוצה שיתחתנו הרעים בטובים ושיהנה מהם וכל שנהנה מהם מפסידים יותר וכתוב (תהלים קכה ג) כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא ישלחו הצדיקים בעוולתה ידיהם וכת' (דה"ב כ לו) בהתחברך עם אחוהו פרוץ ה' את מעשיך:

תתתתשב. האיש שמצוה לבנו ליקח אשה במקום שאין לבו הפיץ כאותו מקום לפי שאין לומדין תורה ואין עוסקין במצות והבן יודע שלא יתנו לו האשה להביאה במקום אחר ועוד היא תעשה כמעשה משפחה כיון שכתוב (ויקרא יט ג) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמורו (א) במילי דשמיא לא ישמע להם למה עיכב יעקב שנים רבות מלקחת אשה אם תאמר עדיין לא נולדו רחל ולאה וכי אם לא היו רחל ולאה לא היה לוקח אשה. אהרת אלא אמר אם אקח מבנות כנען הן רעות והיה לו ללכת לארם נהרים לראות אלא אמר איך אעזוב כיבוד אב ואם ואלך הרי כשאין לאב ואם מי שיעשה צרכיהם אפילו לקחת אשה ויש לו ללכת אחריה לארץ מרחקים מוטב לעבוד את אביו ואמו ועוד איזו תורה טהורה כשאדם לוקח אשה ולומד אבל יעקב (ב) שלא ראה קרי עד ראובן ולא היה מהרהר ונקי היה אמר מוטב שאלמוד ואעסוק בחורה ואחר כך אקח אשה פן יבטלני נידול בנים כמו שהיה מתבטל מפני שהיה רועה אבל מפני עשו הוצרך לברוח. במקום היוק וסכנת נפש לא יתכן לומר אהיה ככאן ואכבד אבי ואמי שאם יהרג הרי לא יעבדם ועוד יהיו צעורים ועוד יעקב לא אמר אכרח מפני עשו אלא רבקה אמרה (בראשית כז מג) שמע בקלי קום לך פדנה ארם כי קשה היה לו לילך בשביל כיבוד אב ואם ואמרה אם יהרג אותך מי יכבדני וכתוב (שם שם טז) למה אשכל גם שניכם יום אחד גם לרבות גם אותי ואביך מן הצער אעפ"כ לא רצה לילך עד שאביו ואמו צוו לו (ג) והלך ולמד לפני עבר אמר אם ימות עבר תמות עמו חכמה כיון שאיני מהרהר באשה אלמוד ולמד לפניו עד שבא עשו וברח מלפני עבר: **תתתתשג.** כתיב (בראשית כה ו) וישלחם מעל יצחק בנו בעורנו חי קדמה אל ארץ קדם שאם ישארו בארץ כנען יתחתנו בארץ כנען (א) ויסייעום לגרש את יצחק לכך אל ידור אדם טוב בעיר שיש בה פסולים שאסורין לבא בקהל שמה יהיה הפסול עשיר והכשר עני או הוא או זרעו ויתחתן בזרע הפסולים: **תתתתשד.** כתיב (רות ד ו) לא אוכל לנאול לי פן אשחית את נחלתי אלא כך התנו הנביאים (א) שכל מי שיקח ארמאית או פסולה שיפסיד שדהו ונחלתו [ע"ב] כמו שאומר (ב) בעזרא בפרשת נשים נכריות (נחמיה יג ט) ואדעה כי מניות הלויים לא נתנה ויברחו איש:

תתתתשא. (ה) קדושין ע"א א כל הנשוא אשה לשום ממון כו'. (ז) תוספתא סוטה פ"ב ילקוט מלכים רמז רכ"ג. (ג) גדה ס"א א'. הפליט זה עוג שפלט מדור המבול ועי"ש תורה זה עוג.

תתתתשב. (ה) יבמות ה' ב'. (ג) שם ע"א א'. (ג) מגילה י"ז א'.
תתתתשג. (ה) בוהר ח"י שרה ק"ג ב': וישלחם מעל יצחק בנו דלא לשלמאה לגבי יצחק כו'.
תתתתשד. (ה) ירושלמי סוף פ"ב דכתובות מדרש רות פרשה ז. ומ"ש: התנו הנביאים לא נזכר שם ואולי כונתו על עזרא ונחמיה שמביא בסמוך: (ג) הפסוק הזה הוא

תתתתשה. כתיב (מ"א ב כו) כי התענית בכל אשר התענה אבי הרי כל מי שמתענה על צרת הבירו צריך בנו לנמול לו טובות כנגדו ראובן עשה כמה תעניות על שמעון שיהיה הביה מומן לו אשה טובה לבסוף רצו לתת לשמעון אשה טובה ונשמע לראובן והנה ראובן צעור בדבר והלך ושאל לחכם פלונית רוצים לתת לי והנה ראובן צעור ואני רוצה בה בעבור המשפחה לקחת אותה אמר החכם מאחר שראובן התענה בעבור שיוזמן לך אשה טובה אל תהי כפוי טובה כנגדו אם לא ירצה ראובן תפייסוהו וגם הרבה עליו ריעים שיתן לך רשות ובלא רשותו אל תעשה אמר שמעון לחכם זאת האשה תובעת אותי והיא ממשפחה טובה ולי יש בושת לחבוע ואם אחבע שמא לא יתנו לי אמר החכם כיון שאתה יודע שראובן ירא שמים ואוהב אותך בכל לבו לא על חנם ראובן אינו חפץ שלח החכם אחר ראובן אמר לו החכם שמעתי עליך שאינך חפץ ששמעון יקח אותה אשה השיב ראובן לחכם גלוי וידוע לפני הקב"ה שאיני מכויץ אלא לשם שמים כי אני אוהב שמעון והאמת כי אם יהיו לו בנים ממנה הייתי מתחתן בו כי היא ממשפחה טובה והייתי שמת אלא הרבה דברים שמויק לו ממנה שאינו לחקנתו והניד לחכם אותם דברים ועוד אמר ראובן והלא אתה יודע כי שנאתי לאותה אשה ולא עשתה לי מעולם רעה ואני אוהב כל אבותיה אלא יודע אני כי לא יהיה לו הצלחה וטובה עמה על כן קשה לי ועוד כיון שהוא עושה בעבור בנים והיא תעשה רעה לילדים ויבא להם לרעה וכתיב (רות ד ו) לא אוכל לנאול לי פן אשחית את נחלתי:

תתתתשו. למה זכו עמון ומואב שרוד יצא ממואב ובני שלמה מעמון כי כתיב (קהלת ז ח) טוב אחרית דבר מראשיתו כשהוא מראשיתו טוב כי אמרה (בראשית יט לב) ונחיה מאבינו זרע על משיח דרשוהו בכר' רבה (א) כי היו מקובלים מלוט אביהם שקיבל מאברהם אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף ויקדימו ד' מלכויות כמו שראו ד' מלכים עם חמשה מלכים עשו מלחמה אמרו הנה כבר נתקיימו שד' מלכים בשלום בעולם ואחר כך נתקיים שאמרו מקובלים אנחנו מאבינו שקיבל מאברהם שאין משיח בא עד שיהפכו חמשה כרכים כדאיתא בפרק חלק (ב) והנה חמשה כרכים נהפכו סרום ועמורה ארמה צביים צוער (ג) ואין משיח בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף כיון שאנו רואין שאיש אין בארץ לבא עלינו שכלו הנשמות שבגוף לכך ונחיה מאבינו זרע ונחיה מאבינו זרע בנימטריא ז"ה מליך המשייח: ונחיה מאבינו לפי שנתכוונו לשם שמים שהרי תאוה לא היה להם מאביהם שהיה זקן לכך נודמן בועז שהיה זקן לרות ורות לא חמדה בועז לתאוה שנאמר (רות ג י) בלתי לבת אחרי הבהורים אלא בשביל נעמי שיוולד בן לנעמי ולא בא בועז אליה אלא לילה אחת כמו לוט לבנותיו לכך יצא דוד ושלמה ומשיח ושאר צדיקים מהן:

תתתתשו. בחור זקן נתנו אמונתם לקחת שתי אחיות והיתה אחת כעורה ואחת יפה אמר הבחור אקח היפה ולא ינביר ייצרי על האחרת והזקן אמר אקח אני היפה כי אין לבי לתשמיש כל כך וכל שכך אם אקח הכעורה לא אוקק באו לחכם אמר החכם לבחור אם היתה אשתך יפה כחמה וצופה בנשים היתה

בנחמיה אבל נקרא עורא כמו"ש מנהדרין צ"ג ב': לא איקרי ספריה על סמיה.

תתתתשו. (ה) פרשה ג"א. (ג) לא מצאתי שם ויעו"ש ק"ט א' ויחזקאל מ"ז ג"ה ואולי יש איזה טעות בדברי רבינו. בבית המדרש של ה' יעלינעק חדר ששני צד 114: תנו רבנן קודם שתפול אדם הרשעה בו יו"ד קרנות מלכות נהפכו בו. (ג) ע"ז ה' א'.

ספר הסידים

הייתה מהרהר אחריהן אבל ברוד כתיב (מ"א א ג) ויבקשו נערה יפה כשהאיש מוקין ובא על אשתו הוולד הלויש אבל... אדם גבור... אשה (א) בתוך מי יום אם יכולה להתעבר משני בני אדם ולא לאחר מי יום (ב) ונס מטיפה אחת תאומים (ג) כמו ו' שיכולין מנרעין אהר:

תתתש.ח.ט. החכם אמר עם אשתו דברים במיטה עד שריברה אשתו מן אנשים יפים ולא רצה לשמש עד שרבר שאר דברים (א) לשכח מלכה

מהשכחה של אותם אנשים יפים וכן כשהיתה מדברת עמו מן הרעים לא רצה לשמש עמה עד שמשכח מלכה אותה המחשבה: מי (ג) שאשתו תובעתו בפה קודם שהיא תרבר עמו לשמש עמה ידבר הוא עמה תחלה על התשמיש (ב) שאם היא תתבע לא יהיו הבנים טובים:

תתתש.ט.ג. (א) רבי חנינא בן דוסא גזר על אנרת בת מהלת שלא ילכו בישוב אלא בליל שבת ובליל רביעי פי אז היו תלמידי חכמים

משמשים מטותיהם כי [דף קע"ד] בליל שבת היו בכתיים (ב) וחסידים הראשונים לא היו משמשים אלא מליל רביעי ואילך שלא תלדנה נשותיהן בשבת ולכך היו משמשים מליל רביעי ואילך ואמרו (ג) אין סודשין לים אלא שלשה ימים קודם לשבת (ד) וכן לכיבוש כרכים ואמרו (ה) (איוב ה כד) ופקדת נגד ולא תהשא כי כיום ד' ילך לדרך הרי בליל ד' ישמש מיטתו ולכך נתן ר' חנינא בן דוסא רשות בלילי שבת ובלילי רביעיות ואז עת נשמים וכתיב (ישעיה נה י) והולידה והצמיחה:

תתתש.י.ג. יש שמאבד עצמו מן העולם הזה ומן העולם הבא כגון מי שאינו יכול לשמש ולהזקק עם אשתו כמה שנים ומכושף וכן מי שהוא

עם אשתו ולא ילדה לו ואינו נותן נט נאבד מזה העולם ומן העולם הבא ואם הוא מעכב או הקרובים כלם חוטאים וכן אמר ישעיה להזקיה (מ"ב כ א) כי מת אתה ולא תחיה כי מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא (א) שלא לקחת אשה ואם אין לו ממון לא יכבירו על כתובה:

תתתש.יא.ד. לאחד חתנו אבן מערותו וכשגדל בקש לקחת אשה ונתן החכם עצה שלא יתנו לו ואמר זה לחכם ונתן לו עצה לישא נזירת

כי כרות שפכה מותר לישא נזירת:

תתתש.יב. אחד תלמיד בא לפני חכם אמר לו הרי לקחתי אשה והייתי כמה שנים עם אשתי ולא היה לה וולד ממני ומתה ולקחתי אשה

אחרת וזמן מרובה הייתי עמה ואינה הרה שמה זה גורם כי כשהייתי קטן לוקח מערותי אבן קטן שהיה מעכב אותי מלהשתין אמר לו (א) אם כן אסור אתה... יש שנלקח ממנו אבן ומוליד אבל כשלקח אשה ואינו מוליד בידוע שפשע שלו ולא יתנו בת

(ב) סק"ז. (ג) סק"ז. (ד) סק"ז. (ה) סק"ז.

תתתש.יג. (ב) ירושלמי יבמות פ"ד מובא בתוס' סוטה מ"ב ב' ד"ה מאה. (ג) נדה כ"ז א'.

(ג) מכילתא בא פי"ב.

תתתש.יד. (ב) כמ"ש נדרים כ' ב': שלא תולה ולדעתי כו'. (ג) נדרים שם.

תתתש.טו. (ב) פסחים ק"ב ב'. (ג) נדה ל"ח א'. (ד) שבת י"ט א'. (ה) שם שם. (ו) יבמות

מ"ב ב' ויעוין תוד"ה חייב דפקידה זו אינה תשמיש. אבל הרמב"ם השמיט דין זה משום שכתב בהל' דעות פ"ד שאין לשמש מטתו ביום שיוצא לדרך ומובא בשו"ע א"ח סי' ר"מ סמ"ו ויעו"ש במג"א.

תתתש.טז. (ב) ברכות י' ב'.

תתתש.יז. (ב) במדרכי יבמות פרק הערל מביא בשם ר"ת וז"ל: ומתוך כך מכשיר אותן בני

אדם שחוטאים מהם הרופאים ביצה אחת לרפואתו מנתיקת הבטן או מן האבן

העוצרת את השתן.

ישראל כי כרות שפכה הוא ואם לקח אשה ומתה ולקח אחרת ומתה הרי בשלישי לא יקח אלא ניוורת שמא כרות שפכה הוא:

תתתשיג. ב) לא יחשוב הצדיק כשהוא עני אם אבא אל אשתי שמא תהר ממני ואנה אקח לפרנסה זה ממחוסרי אמנה הוא כי הקביה מוזמן בדדי אשה חלב ליונק כשיוצא ממעי אמו ואמר במכילתא (א) מי שאומר מה אוכל למחר הרי זה ממחוסרי אמנה:

תתתשיד. ג) אחד היה אומר תדיר כבר יש לו בן ובת ויש לו צער שאשתו מעוברת כי אינו עשיר והיאך יפרנס אמר לו החכם כיון שהולד נולד הקדוש ברוך הוא הקדים ברדי אשה החלב לכן אל תראנ ולא קבל דבריו והיה מתאווג ונולד לו בן ואחר הזמן חלה הבן אמר לחכם התפלל על בני שיחיה אמר ליה עליך נאמר (קהלת ה ה) אל תתן את פיך לחשיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצוף אלהים על קולך וחיבל את מעשה ידך (א) מעשה ידך אלו הבנים וכתוב (שם ז ח) טוב אחרית דבר מראשיתו ומת הולד:

תתתשמו. החכם שמע לאחר שנעשה לו דבר שנצטער בו ואמר מי יתן שהיה מת לפני שלשים שנה אמר לו החכם אם כן אותם בנים שהיו לך וחיים לא היו נולדים ושמא יהיה בהם צדיק או יצא מהם וכשנולדו ברכתה מי שנתנם לך אמר לו והלא איוב אמר (איוב ג יב) מדוע קדמוני ברכים וכוי אמר ליה כיון שמתו לו כל זרעו והלא ירמיה אמר (ירמיה כ יז) אשר לא מותתני מרחם ותחי לי אמי קברי ורחמה הרת עולם למה זה מרחם יצאתי לראות עמל ויגון ויכלו בבשת ימי הרי בעבור הצער והבשת היה חפץ שלא בא לעולם (א) וכבר נולד יהוקאל אמר לו הנח לו לירמיהו כי היה צעור שהוא חי לעולם ומשקה לאומות כוס התרעילה ונביא שאינו הגון אם היה מתנבא לרעה שמח שתבא הרעה אבל בירמיה כתי' (שם יז טז) ויום אנוש לא התאויתי ונצטער על שיצא מרחם להתנבאות לרעה ועדיין משקה לאומות ומצטער על זה ובוש שלא יאמרו הצדיקים על הרעות ממונה ובושת לו בפני הרעים אבל בעבור הבושת לא היה אומר כן אלא שרבים על... (ב) ואם תאמר בעבור חורבן הבית גם שילה הרב בימי שמואל אלא כמו שכתבנו: תתתשמו. ג) התלמידים היו יושבים בפני רבן אמר אחר יהי רצון שתהר אשתי אם הולד יהיה חי ואם לאו יהי רצון שלא תהר אמר

חבירו יהי רצון שתהר אשתי אמר חבירו ואם ימות הרי טוב שלא נולד אמר הרי כתיב (מ"ב ד טז) אל תכוב בשפחתך וכתוב (שם שם כח) לא תשלה אותי ועוד כשיוולד אתפלל שיחיה אמר החכם יש וולד או בן או בת שפודה את אביו או את אמו מן המות או מן הצרות שנאמר (ישעיה כט כב) יעקב אשר פדה אברהם יש שנגור עליו או מיתה או צער על האב או על האם ומת הולד הרי האב או האם עצבים הרי העצבון פודהו וזהו שנאמר (משלי יד כג) ככל עצב יהיה מותר:

תתתשיו. בעיר אחת היתה אשה פנויה והרה [ע"ב] מוגונים כשילדה נתייעצו קרובותיה לה להמית הוולד וכן עשתה והקביה מטרם ביד רעים ולקחו ממנום ועינו אותם עד שברחו מן העיר:

(b) סק"ע. (ג) סק"כ. (ג) סק"ט וכמו לעיל ס"י מתשכ"ו.

תתתשיג. (b) בשלה מסכת דיוסע פרשה ב' וכעין זה בבבלי סוטה מ"ח.
תתתשיד. (b) שבת ל"ב ב' ובולקוט קהלת רמז תתקע"א: וחבל את מעשה ידך אלו הם מעשה ידיו של אדם בניו ובנותיו.
תתתשמו. (b) ר"ל שנתנבא על חורבן הבית. (ג) עיין ילקוט ירמיה רמז ש"א.

ספר חסידים

תתתשית. אשה הרה לזנונים וחקרה לאשה אחת מה לשתות כדי להפיל עוברת ורצה אחד ללמד לה אמרו לו אל תחטא שהיא תאבד הוולד

אמר להם מוטב שתאבד אותו קודם שתבא לעולם משתמית אותו אחר הוולדו אמרו לו מוטב שהיא תחטא בו (א) ולא על ירך ועוד שמא יצילו הוולד מידה או היא תמות והוולד יהיה ואין זה דומה (ב) לעניין תרומה מן המוקף:

תתתשיט. עבד היה ליהודי אחר וכשהיו בניו לומדים היה העבד לומר והיה העבד כותב כתיבה יפה אמר העבד אני רוצה ללכת לארץ אחרת

אם אוכל להתפרנס בלימוד וכתיבה ותעשה עמי טובה ותשחרר אותי ואם לאו אני אלך למקום רחוק ולא ידעו שאני עבד ואקח אשה ויהיה העון עליך כיון שיבא לירי תקלת רבים ולא רצה הארון אמר החכם הרי יקח אשה יהודית לא שמע לו אמר כתיב (ויקרא כה מו) לעלם בהם תעבדו והלך למרחקים ונתנו לו אשה וילדה לו בנים אמר החכם לאדון כבר גרמתה לו להתחתן לישראל ועל כל ביאה וביאה חוטא (א) וששן שנתן בתו לירחע עבדו והוא היה מצרי (ב) שמא כר' טרפון שאמר ממורים עתידים ליהרר ומותר לו לתת בזה העניין ואין לומר דור שלישי (ג) בכאן:

תתתשכ. בסוף מסכת עדיות (א) ר' נהניא בשם ר' עיריא אומר (ויקרא כד י) ויצא בן אשה הישראלית ונו והרי דברים קל וחומר ומה משה

שהוא רבו של אליהו לא רצה לגלות הממורים עד שנתגלו מעצמן ואמי (ב) ר' שם לא רצו לגלות אבל מוסרין אותן לבניהם ולתלמידיהם פעם אחת בשבוע וזהו דוקא אם הבנים והתלמידים (ג) צנועים ואינם בני מחלוקת אבל אם אינם צנועים או בני מחלוקת הם אל יגלה להם אלא יצוה שלא יתחתנו בהם:

תתתשכא. יש מוכה אחר מותו ויש מהטיא אחר מותו כגון המספר בננאי משפחות למי שאינו הגון ובעל מחלוקת הרי גורם שמחרפין את זרעיהן

ומזכירין ננאי אבותיהם ורוב בני אדם המדברים בננאי משפחות ונותנין פנים במשפחות ומביישין אותם הקביה יגזור שהוא או זרעו יתחתן בהם או בשאר פסולין שיהא הפוסל

תתתשית. (ס) כסנהדרין נ"ז ב' קאמר הש"ס דרק בן נח מצווה שלא להרוג העוברין אבל

התוס' שם נ"ט א' וחולין ל"ג כתבו דגם לישראל לא שרי. ובתשו' חות יאיר סי' ל"א חקר בזה ומסק' שלא להקל דרוקא כשהעובר רודף להרוג כגון אשה המקשה לילד או מותר להרוג העובר כמ"ש בחו"מ סי' תכ"ה ס"ב. ובאמת לפי מה דקו"ל דעובר ירך אמו וכן פקועה נותר בשחיטת אמו ור' שמעון שזורי אומר אפילו בן ת' שנים וחורש כשהיא שחיטת אמו משהרתו חולין ע"ד ב' כן יש לנו לומר דישראל אינו מזהר שלא להרוג את העוברין דמאי שנא עובר בהמה מעובר אדם? ומשום זה אשה שיצאה ליהרג אין ממתינין לה עד שתלד ערכין ו' א' וכן ביצה שנולדה ביו"ט הלכה ככ"ה שלא תיאכל (ביצה ב' א') כי כל עוד שלא יצאה לאויר העולם הרי היא כגוף אמה והיותה לבריה בפני עצמה נתחדש ביו"ט לכן אסור. ובפסיקתא זוטרותא פרישת שמיני: בבהמה לרבות שליל שבמעיה שהוא ירך אמו ואין בו משום אוחו ואת בנו שהרי איתא אשה מעוברת המחוייבת מיתה אין ממתינין לה עד שתלד אלא מתה כשהיא מעוברת שנאמר מות יומת הנזאף והנזאפת. ויודעים אנתנו כי הקראים ההולכים בעקבי הכותנים אסרו את השליל משום אכר מן החי ואיתא במ"ס כותים פ"א שאין מוכרין שליל לכותנים אע"פ שלישאל הוא מותר אבל מכיון שהוא אסור לכותנים הוי ממכר מעות. (ג) ערובין ל"ב ב': נזחא ליה לחבר ליעבד איהו איסורא קיליא ולא ניעבד עם הארץ איסורא רבא וקאמר רבינו דאין זה דומה לשם ועניין תוס' שבת ד' א' ד"ה וכו' שהאריכו בזה.

תתתשיט. (ה) דברי הימים א' ב' ד' ל"ד ל"ה. (ג) קרושין ס"ט א'. אבל יש להעיר כי

זה שנתן ששן את בתו לעבד לא עבדו אסורא כי בשנתן בת חורין לעבד יוצא להרות אלא שחטא בזה שהוא מצרי ואסור לבא בקהל והר"ק פירש כי ירחע כמו עבד בן חורין כי העניין עבד וירח למפרע חרי. והפירוש המיוחס לאחד מהלמדי ר"ס גאון כתב כי ירחע הוא עצמו אחרי למפרע. (ג) ר"ל שעדיין לא היה דור שלישי.

תתתשכ. (ב) הוא בתוספתא שם פ"ג ה"ד ולפינו א: הנינא בן עדיי אומר הרי הוא אומר

ויצא כו'. (ג) שם וקידושין ע"א וצ"ל: אחרת היתה שם וקירבה בן ציון כדורע ולא רצו חכמים לגלות. (ג) ר"ל כמו שם בן מ"ב שאמרו שם בקדושין שמוסרין דוקא לצנועים.

פסול וכתוב (קהלת ז יד) גם את זה לעומת זה עשה האלהים כי כשנזר הקב"ה מה יעשה באחרית הימים הוא מקדים להכין דברים כיצד הרי כשנזר איש פלוני יקח אשה פלונית והנה אחד מהם ממשפחה יקרה והקב"ה יודע שלא יתחתן במשפחה גרועה מקדים להכין תחילה בילדות כרי שבעת בחרות לא יעכב רבר שמענה הגדול או מכעירו בקומה או מלקהו באחת מאבריו שלא ימצא זון במשפחתו ומתחתן במי שנזר לו לכך יתפלל שיכין הקב"ה לבניו זון טוב בלא שום פגם ונוק לכך אין לומר למה כך כי הקב"ה יודע מה עתיד להיות. (ראובן 6) דיבר להשיא בתו לשמעון ודברו וקיימו באמונתם ועבר שמעון על אמונתו אע"פ שבייש את בתו יחשוב ראובן גם זו לטובה כיון שלקה אשה אחרת הרי נזר לו ואילו היה לשמעון משיא את בתו היה לה למות כדי שישא אותה אותו שנשא לכך אל יצטער ואל יתקוטט עם שמעון ואל יראה לו פנים זועפים כי כל היוונין מן הקב"ה 3) וכן יש מחטיא אחר מותו כנון מי שלוקח לו אחות רשע או לבנו כי רוב בני דומין לאחי האם וכיוצא בהם וגם כל מי שלומד אחרים מעשים רעים ויבאו עוד אחרים שילמדו ממעשיהם הרעים שלהם כמו ירבעם בן נבט וכן מי שילמד את מי שאינו הגון תורה וכימיו הוא לא יחטא אבל לאחר מותו יחטא ויחטיא כי כל אדם שערום להרע חוטא ומחטיא להקל ולהפוך אחר קילותא וכן מי שלמד שם המפורש או מעשה כשפים או כותבם הרי אחר ימים ימצאם מי שאינו הגון וטוב היה לאדם לגונם ויש צדיק גמור שאינו נידון עד לאחר כמה מאות שנה ונפרעין ממנו לאחר זמן מרובה לפי שהיה [רף קע"ה] לו לחשוב לעשות זכות אחת ונפרעין ממנו על שלא שם על לב לעשות כנון דאמי בסוף מסכת ערכין (א) שבכל מקום כתב יהושע בן נון אבל בעזרא כתיב (נחמיה ח יז) כי לא עשו מימי ישוע בן נון בן בני ישראל שהיה לו זכות ארץ ישראל והיה לו לבקש על יצר הרע שיכרת מן העולם כנון עזרא וסיעתו הרי אין נפרעין עד שבא עזרא וביקש והוא ויהושע הכניסם ועזרא ביקש והוא לא ביקש לכך חסר שמו ישוע לפיכך (תהלים לב ז) על זאת יתפלל כל הסיד לעת מצוא שישים הקב"ה בלבנו מחשבות טובות ושיקיימום שלא יהו נפרעין ממנו לאחר זמן:

תתתשכב. שני משומדים אחין היו חקר החכם אחר אבותם מה גרם כשהיתה הגזירה אמרו הקהל מה נעשה אמר הרב ממני תראו וכן תעשו לקח שתי וערב ונשא כרי שלא יהרגוהו גוים ואנסוהו עם בני עירו לכך נשתמרו בניו לכך יתפלל אדם שלא הבא תקלה על ידו וכל היוצא ממנו שלא יהו מחטיאים וכל החוטאים שישבו לרצון הבורא:

תתתשכג. כהן ששולח את שלוחו למקום אחד לקדש לו אשה צריכים להזהר בו אם אין השליח יודע לדבר בלשון הקודש ילמדו לו בלשון שיוודע לומר לפלוני בן פלוני אני מקדשך פן יגמגם בו ואף (א) לאחר פן יאמר אני מקדשך לי אלא יאמר לפלוני אני מקדשך ואם טעה לישראל יכול לגרשה ואותו ששלחו יקחנה אבל לכהן צריך לדקדק לכך יקרא תחילה היודע בלשון שהשליח יודע לדבר לפלוני בן פלוני הכהן אני מקדשך ואם יש שנים בעיר ששמש ושם אביהם שוים יאמר לפלוני בן פלוני בן פלוני:

(b) נדעם מהחיל כן סיען חקב"ה. 3) ע"כ.

תתתשכא. (b) ל"ב ב.

תתתשכג. (b) ר"ל גם אם ישראל הוא המשלח.